

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Międzywydziałowy Zespół Folkowy „FolkUS”

Author: Patrycja Figura

Citation style: Figura Patrycja. (2016). Międzywydziałowy Zespół Folkowy „FolkUS”. W: A. Gancarz (red.), "Wielokulturowość - doświadczanie Innego" (S. 129-135). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Międzywydziałowy Zespół Folkowy „FolkUŚ”

Interdepartmental Folk Team “FolkUŚ”

ABSTRACT: The text concerns the activity of the university folk group “FolkUŚ”. The group comprises members from various university departments. It operates under the auspices of Silesian University and its Department in Cieszyn. The text was edited on the basis of the interviews with former and current group members, reports from the students’ scientific societies on their achievements, and information referring to the group on the Internet websites. The article so far is the only record concerning the activity of “FolkUŚ” group. The aim which inspired its creation was to make readers sensitive to the need of distributing information on the regional culture and make this information always accurate and up-to-date.

KEY WORDS: scientific circle, students’ activity, folklore, multiculturality.

Międzywydziałowy Zespół Folkowy „FolkUŚ” w zależności od okresu swojej działalności realizował różne zamierzenia, niewątpliwie jednak na przestrzeni lat niezmiennie pozostaje to, że jego zadaniem jest szerzenie kultury regionu Żywiecczyny. Zawsze na pierwszym miejscu stawiana była muzyka i pielęgnowanie tradycji, która w XXI wieku staje się coraz bardziej zapomniana. Folklor to w języku angielskim złożenie słów *folk* i *lore*, czyli „wiedza ludu”. Według słownika języka polskiego jest to „ludowa twórczość artystyczna”, „cechy charakterystyczne dla jakiegoś środowiska, miejsca”¹. Chcąc lepiej zrozumieć jego rolę, wpierw należy zapoznać się z podstawowymi typologiami współczesnego folkloru. Według Józefa Burszty można wyróżnić:

- zanikający folklor tradycyjny – klasyczne i często zapomniane już obrzędy, muzyka, tańce, literatura;
- folklor współczesny – spontaniczny, powstający pod wpływem różnych subkultur i grup, tak by zaspokoić potrzeby komunikacji międzyludzkiej, która

---

¹ *Folklor*. W: *Słownik języka polskiego PWN*. <http://sjp.pwn.pl/sjp/folklor;2459653> [data dostępu: 9.03.2016].

może odbywać się w kontaktach bezpośrednich, ale także poprzez pośrednie środki przekazu, na przykład telewizję, internet, gazetę, książkę, radio; składają się na niego między innymi: dowcipy, przysłowia, porzekadła, legendy, winszowania czy anegdoty;

– folklor rekonstruowany – stylizowany; jest to zjawisko, w którym zawierają się wszystkie aspekty folklorystyczne, celowo zaaranżowane i wyuczone, powszechnie nazywa się je folklorem².

W słowniku języka polskiego podano, że folklorizm to: „tendencja w twórczości artystycznej i kulturze masowej polegająca na odwoływaniu się do folkloru”³. W ten właśnie nurt wpisuje się zespół „FolkUŚ”.

Międzywydziałowy Zespół Folkowy „FolkUŚ” czynnie rozpowszechnia kulturę regionu, z którego pochodzi większość jego członków. Projekty, które zespół realizuje, mają zawsze pozytywny oddźwięk, co stale motywuje i utwierdza jego członków w przekonaniu, że zaangażowanie w działalność tej organizacji studenckiej ma sens.

Powstanie zespołu i główne założenia jego działalności

Zespół „FolkUŚ” powstał w 2009 roku, z inicjatywy dr Katarzyny Marcol, pracownika Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej, oraz Elżbiety Mikociak, studentki animacji społeczno-kulturalnej – pierwszej kierowniczkii zespołu. Do jego powstania przyczyniła się również grupa studentów z obu cieszyńskich Wydziałów Uniwersytetu Śląskiego – Etnologii i Nauk o Edukacji oraz Artystycznego. To oni na początku działalności tworzyli trzon zespołu. Głównym celem przyświecającym utworzeniu grupy było szerzenie kultury regionu ziemi żywieckiej, jej muzyki, tradycyjnych melodii w nowych aranżacjach. Kierownikiem muzycznym zespołu był ówczesny student Instytutu Muzyki, a obecnie absolwent studiów magisterskich, Maciej Musiał. Aranżacje tradycyjnych utworów góralskich łączyły w sobie takie style muzyczne, jak jazz, swing, reggae, a nawet rock’n’roll. Do tych założeń nawiązano w nazwie grupy, „FolkUŚ” – „Folk” rozumiany przez studentów jako czerpanie z muzyki tradycyjnej i „UŚ” jako skrót od nazwy Uniwersytet Śląski, przy którym działa zespół.

„FolkUŚ” w swoim repertuarze artystycznym odnosił się głównie do regionalnych utworów pochodzących z Beskidu Żywieckiego, które były aranżowane

2 J. BURSZA: *Folklor*. W: *Słownik etnologiczny. Terminy ogólne*. Red. Z. STASZCZAK. Warszawa–Poznań 1987.

3 *Folklorizm*. W: *Słownik języka polskiego PWN*. <http://sjp.pwn.pl/slowniki/folklorizm.html> [data dostępu: 9.02.2016].

zgodnie ze wspomnianymi stylami muzycznym. Nigdy jednak tekst, tak ważny w utworach regionalnych, nie był zmieniany. Zespół w swej twórczości zawsze powracał do źródła, o czym może świadczyć to, że aranżowane utwory często grano również w oryginalnej regionalnej formie, bez sekcji rytmicznej.

W takiej formie „FolkUŚ” działał do 2015 roku. Odnosił dużo sukcesów i angażował się w wiele projektów, często występując poza murami uczelni w Cieszynie.

W 2011 roku grupa zyskała miano koła naukowego, dzięki staraniom ówczesnej prowadzącej, Anny Bachniak, oraz dr Katarzyny Marcol. Pozwoliło to na dotarcie do większej liczby chętnych do współpracy z zespołem. Obecnie „FolkUŚ” porzucił początkowe założenia dotyczące grania muzyki folkowej i za namową nowego opiekuna koła, dr Magdaleny Szyndler, zaczął grać czystą muzykę regionalną, bez współczesnych aranżacji. To nowość w działalności zespołu, którego próby są teraz bardziej spontaniczne. Doktor Magdalena Szyndler jest etnomuzykologiem, folklorystką i pedagogiem. Dało to zespołowi pewną świeżość i nową chęć do grania i śpiewania. Dla członków zespołu opiekunka koła jest niewątpliwym autorytetem. Fakt, że występuje ona w stroju razem z zespołem na każdym z koncertów, mobilizuje członków do działania i jeszcze większego wkładu w propagowanie kultury regionalnej.

Wielokulturowość w działalności „FolkUŚ-a”

Rozważania nad wielokulturowością w działalności Międzywydziałowego Zespołu Folkowego „FolkUŚ” należy zacząć od przytoczenia tego, czym właściwie jest wielokulturowość. Pojęcie to wywodzi się od angielskiego słowa *multiculturalism*, a oznacza wielość kultur, z naciskiem na istnienie różnych religii, subkultur i grup etnicznych⁴. Za Januszem Muchą można wyróżnić dwa aspekty wielokulturowości, etniczny i nieetniczny⁵.

To właśnie w etniczny wymiar wielokulturowości, który opiera się na dziedzictwie przeszłości, można wpisać działalność „FolkUŚ-a”. Członkowie zespołu występowali w strojach folkowych, stylizowanych na góralskie. Obecnie zespół, grając czystą muzykę regionalną, stara się występować w pełnych strojach regionalnych, zgodnych z tradycją terenu, z którego pochodzą wykonywane utwory. Przeważnie są to stroje żywieckie, a także ze Śląska Cieszyńskiego i Istebnej. Muzyka góralska grana na tradycyjnych instrumentach i przez muzyków ubranych w tradycyjny sposób znajduje żywy oddźwięk wśród słuchaczy. Prawie po

4 *Encyklopedia PWN*. <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/wielokulturowosc;3995791.html> [data dostępu: 9.03.2016].

5 J. MUCHA: *Oblicza etniczności – studia teoretyczne i empiryczne*. Kraków 2005.

każdym występie zgłasza się ktoś z widowni z propozycją koncertu bądź chętny porozmawiać o muzyce, którą słyszał. Daje to członkom zespołu poczucie, że tworzą coś ciekawego, a zainteresowanie osób z zewnątrz pokazuje, że chociaż każdy ma wiele dodatkowych zajęć, warto się spotykać, ćwiczyć i grać.

Początkowym założeniem było skupienie wokół zespołu osób z regionu Beskidu Żywieckiego, znających już tę kulturę i może już działających w innych kapelach czy zespołach góralskich. Poczucie regionalizmu było tak bardzo wyczuwalne wśród członków „FolkUS-a”, że zarazili oni miłością do swojego regionu nawet osoby nie znające muzyki i kultury tegoż terenu. Chcąc lepiej zrozumieć pasję członków zespołu, należy wspomnieć o ludziach, którzy dzięki poznaniu tej nowej, często obcej sobie kultury, pokochali ją i obecnie dalej starają się ją rozpowszechniać. Szeregi „Folkusia” zasilali między innymi: Jakub Żemła – pochodzący z Czerwionki-Leszczyn kontrabasista, Eduardo Bortolotti – pochodzący z Meksyku skrzypek, Paweł Lysenko – pochodzący z Rosji skrzypek, Patrycja Skowronek, Sara Duda – pochodzące z Dąbrowy Górniczej wokalistki.

Jak wiadomo, poznanie kultury regionu, z którego się pochodzi, jest ważnym aspektem poznawania własnej tożsamości. Region Beskidu Żywieckiego, niezwykle bogaty w muzykę, instrumenty, tańce i pieśni regionalne, jest idealnym miejscem, aby proces ten mógł się w pełni dokonać. Niewątpliwie dla muzyków, którzy nie znają tradycji muzycznej regionu, największym utrudnieniem, a zarazem wyzwaniem, było wykonywanie obcej sobie muzyki. Muzyka regionalna z Żywiecczyny często jest grana ze słuchu, bez nut, a kapele góralskie niejednokrotnie improwizują podczas koncertów. Członkowie zespołu chętnie uczestniczyli i pomagali sobie nawzajem w trudnej nauce grania „po góralsku”. W rozmowie z Eduardo Bortolottim dowiedziałam się, że o wyborze Polski jako kraju, w którym podjął studia, przeważało „pokochanie tradycji”. To po przyjeździe z zespołem z Meksyku na Tydzień Kultury Beskidzkiej do Żywca zrodziła się w nim chęć podjęcia studiów właśnie w Polsce. Zaproszenie do współpracy z „FolkUS-em” było dla niego dużym wyzwaniem, ale jak sam twierdzi, nauczyło go to grania z większym spokojem. Uczestnictwo w zespole pozwoliło mu poznać nowe osoby, nową kulturę oraz nowe, nieznane dotąd formy grania, które istotnie wpłynęły na jego muzyczne kompozycje.

Struktura organizacyjna

Od początku działalności zespołu w jego skład wchodzi studenci, których wspólną pasją jest szerzenie kultury i rozpowszechnianie muzyki regionalnej. Działalność w tym kole naukowym sprzyja zawieraniu trwałych przyjaźni i pozwala na rozwijanie swojego zainteresowania muzyką regionalną. Pierwszą prowadzącą

zespół była Elżbieta Mikociak, w październiku 2010 roku funkcję tę przejęła studentka etnologii Anna Bachniak, w maju 2012 roku – Agnieszka Tuszyńska i Sara Szczotka, w 2013 roku – Urszula Kurowska. Od 2014 roku „FolkUŚ-a” prowadzi Patrycja Figura, autorka tegoż tekstu. Każda z prowadzących wniosła w działalność zespołu pewną świeżość i nowość. Niewątpliwie jednak zespół, niezależnie od osoby prowadzącej, cały czas się zmienia i rozwija.

W rozmowach z członkami zespołu dowiedziałam się, że zespół „FolkUŚ” dał im szansę na odnowienie zamiłowania do folkloru, a niepochodzącym z Żywiecczyny – możliwość poznania i pokochania regionu za sprawą jego muzyki.

Chcąc dać obraz tego, jak dużym przedsięwzięciem było założenie zespołu, należy wymienić grupy, które połączyły swoje siły, aby „FolkUŚ” mógł powstać:

- sekcja rytmiczna – należeli do niej studenci Wydziału Artystycznego w Cieszynie, grający na gitarze, gitarze basowej, perkusji, pianinie;
- sekcja smyczkowa – głównie studenci z Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji, często członkowie innych kapel i zespołów góralskich; w jej skład wchodziło zwykle troje skrzypiec, altówka, kontrabas;
- sekcja wokalna – tworzona przez studentki, najczęściej z regionu Żywiecczyny, na różnych etapach działalności zespołu śpiewające w różnej liczbie.

Działania i projekty

„FolkUŚ” szybko zaistniał na rynku muzycznym Śląska Cieszyńskiego. Koncerty, które daje, nie odbywają się jedynie w murach uczelni. Tezę o potrzebie rozpowszechniania muzyki tradycyjnej może potwierdzać liczba i okoliczności występów. Zespół zagrał między innymi: z chórem „A Piacere” z Cieszyna, na Narciarskim Rajdzie Chłopskim w Rajczy, koncercie charytatywnym „Kapele serc” w Centrum Kultury im. Krystyny Bochenek w Katowicach, Festiwalu Kultury Studenckiej „Cieszynalia 2011”, koncercie dla członków, beneficjentów i wolontariuszy stowarzyszenia „Siloe in Nobis” (w ramach warsztatów dla osób samotnych), koncercie kolęd w Rektoracie Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, koncercie w Państwowej Szkole Muzycznej I i II stopnia w Gliwicach (w ramach „Spotkań z folklorem”), a także koncercie w Wyższym Seminarium Duchownym w Katowicach (w ramach cyklicznych spotkań „Robimy raban”). Nie sposób wymienić wszystkich występów zespołu. Oprócz tego grupa co rok kolęduje na uczeni w Cieszynie, co stało się już niemalże tradycją. Od dwóch lat uświetnia swoim występem zarówno wydziałowe, jak i studenckie wigilie. Swoimi występami „FolkUŚ” umilał również przedświąteczny czas osobom starszym przebywającym w Zakładzie Opiekuńczo-Leczniczym Sióstr Boromeuszek w Cieszynie. Zespół angażuje się ponadto w wiele przedsięwzięć na Uniwersytecie Śląskim. Wraz z Kołem Naukowym Edukacji Międzykulturowej UŚ w Cieszynie

organizował „Góralskie ostatki” oraz konferencję naukową „Kulturowy relikty czy żywa tradycja. Rzecz o współczesnej kondycji stroju ludowego”. Był organizatorem zabaw dla studentów w klubie „Panopticum”, takich jak „Góralskie wesele” czy „Folk party”. Przedstawił tańce regionalne podczas „Oskarusiów”, czyli uroczystości wręczania nagród studenckich wykładowcom z Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji UŚ.

Ważnym wydarzeniem w trakcie istnienia zespołu było wystawienie *Folku-siowej szopki noworocznej* w 2012 roku. Dwie studentki, Anna Kupczak i Iga Szuścik, czynnie działające w zespole, napisały scenariusz i umiejętnie osadziły akcję sztuki w realiach Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji. Praca członków zespołu oraz ich przyjaciół była ogromna – wielogodzinne próby, nauka tekstów, przygotowanie muzyki i scenografii dało efekt wspominany jeszcze długi czas po przedstawieniu.

W świąteczną tradycję wpisały się ostatnio teledyski, przygotowywane przez zespół wraz z wykładowcami i pracownikami administracji uczelni. Klipy powstały z inicjatywy dr Katarzyny Marcol, a reżyserowała je dawna studentka Uniwersytetu Śląskiego, obecnie wykładowca uczelni, Anna Wróbel. Dotychczas zostały nagrane dwa, *Chojka* w 2013 roku i *Kolęda UŚa* rok później. Wśród wykładowców zaangażowanych w obie edycje można wymienić dziekana Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji, prof. dr. hab. Zenona Gajdzicę, oraz dziekana Wydziału Artystycznego, prof. zw. dr hab. Małgorzatę Łuszczak. Efekt pracy zespołu dostrzegły nawet media ogólnopolskie, fragment teledysku został pokazany między innymi w „Teleexpressie”. Teledyski dostępne są w serwisie You Tube i cieszą się tam niemałą liczbą tzw. wyświetleń.

Chociaż działalność zespołu wymaga dużego zaangażowania i trudne jest wpisanie jej w życie uniwersyteckie, częstotliwość zaproszeń na różnego rodzaju konferencje naukowe może świadczyć o potrzebie poznania kultury regionu i tradycyjnych form śpiewania i grania muzyki góralskiej. „FolkUŚ” najczęściej występuje charytatywnie, wartością nadrzędną dla członków zespołu jest bowiem rozpowszechnianie grającej w ich sercach muzyki.

Zakończenie

Działalność Międzywydziałowego Zespołu Folkowego „FolkUŚ” niewątpliwie wnosi koloryt w studenckie życie kampusu w Cieszynie. Granie muzyki regionalnej cieszy się niemałym powodzeniem, co świadczy o potrzebie przypominania tradycji i jej kultywowania. Choć w ostatnich latach można zauważyć w Polsce trend grania muzyki folkowej, działalność zespołu nie przynależy do tego nurtu. Muzycy „FolkUŚ-a” są praktykami od lat, często wychowanymi w kulturze góralskiej. Wokalistki śpiewają z serca, góralskiego głosu właściwie nie można

wyćwiczyć, ze zdolnością takiego śpiewania trzeba się urodzić. To sprawia, że wykonania zespołu cechuje nie tylko profesjonalizm, ale także autentyczność.

Jako prowadząca zespół wyrażam szczerą nadzieję, że jego działalność w dalszym ciągu będzie znajdowała pozytywny oddźwięk wśród słuchaczy. Chciałabym, aby kultura góralska, tak bliska mojemu sercu, nadal cieszyła się ogromnym zainteresowaniem i zrzeszała wokół siebie ludzi. Na podsumowanie chciałabym przytoczyć słowa polskiego poety, dziennikarza i satyryka, Ludwika Jerzego Kerna: „Czym jest muzyka? Nie wiem. / Może po prostu niebem / Z nutami zamiast gwiazd?”⁶.

Bibliografia

- BURSZTA J.: *Folklor*. W: *Słownik etnologiczny. Terminy ogólne*, Red. Z. STASZCZAK. Warszawa–Poznań 1987.
- Encyklopedia PWN*. <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/wielokulturowosc;3995791.html> [data dostępu: 9.03.2016].
- Folklor*. W: *Słownik języka polskiego*. <http://sjp.pwn.pl/sjp/folklor;2459653> [data dostępu: 9.03.2016].
- Folklorizm*. W: *Słownik języka polskiego*. <http://sjp.pwn.pl/slowniki/folklorizm.html> [data dostępu: 9.02.2016].
- KERN L.J.: *Czym jest muzyka?* „Przegląd Pruszkowski” 2012, nr 2, s. 80.
- MUCHA J.: *Oblicza etniczności – studia teoretyczne i empiryczne*. Kraków 2005.

---

6 L.J. KERN: *Czym jest muzyka?* „Przegląd Pruszkowski” 2012, nr 2, s. 80.